

Косова Т.Д.*докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1859-0542>**Kosova Tetiana***State University "Kyiv Aviation Institute"***Курганський А. С.***аспірант,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»*ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7476-8968>**Kurhanskyi Anton***State University "Kyiv Aviation Institute"*

ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ЗАБОРГОВАНOSTI КЛІЄНТІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

PROBLEM LOANS IN THE SYSTEM OF FINANCIAL RESTRUCTURING OF DEBTS OF BANKING INSTITUTIONS' CLIENTS

Анотація. У статті проблемні кредити визначено як кредити, за якими позичальники не виконують своїх зобов'язань щодо погашення основної суми боргу або відсотків у встановлені строки. Проведено порівняльну оцінку понять «проблемні кредити» і «непрацюючі кредити» за ознаками дефініції, стану обслуговування, рівнем ризику, метою дій банку, бухгалтерським статусом, можливістю фінансової реструктуризації. Показано, що проблемні кредити є ширшим поняттям порівняно з непрацюючими. Визначено причини виникнення проблемних і непрацюючих кредитів, їх призначення як індикаторів ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи, а також загальні підходи до управління. Охарактеризовано механізми фінансової реструктуризації як головного завдання антикризової політики банківських установ і запорукою стійкості банківської системи України.

Ключові слова: проблемні кредити, система, фінансова реструктуризація, заборгованість, клієнти, банківські установи.

Постановка проблеми. Проблема заборгованості є одним із найгостріших викликів для стабільності банківської системи України. Високий рівень непрацюючих кредитів (*NPL – non-performing loans*) знижує прибутковість банків,

обмежує їх кредитну активність і перешкоджає ефективному відновленню економіки. Попри поступове зниження рівня *NPL*, частка проблемних кредитів у банківській системі залишається суттєвою, особливо у корпоративному секторі. Наслідки пандемії COVID-19, військова агресія РФ, знецінення національної валюти зумовила суттєве зниження платоспроможності бізнесу й населення, що обумовлює своєчасність використання реструктуризаційних механізмів не тільки для зниження кредитних ризиків, але і для підтримки фінансової стійкості клієнтів банківських установ та відновлення їх кредитоспроможності. Таким чином, актуальність управління проблемними кредитами у системі фінансової реструктуризації полягає у необхідності пошуку ефективних механізмів оздоровлення кредитних портфелів банків та підтримки платоспроможності позичальників в умовах економічної нестабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління кредитним портфелем банківської установи, у т.ч. проблемною заборгованістю, пошуку шляхів зниження його ризиків і підвищення прибутковості знаходяться у полі уваги багатьох учених. Варцаба В. І. [1], Гав-

рилко Т. О., Скрипник К. О. [2] роблять акцент на якості кредитних портфелів та інших банківських продуктів, оскільки вона має значний вплив на ризики банківських установ та вартість чистих активів. У полі зору Козлової В. О., Сокольницького Ю. І., Петух А. С. [3], Мельник О. О. [4] знаходяться непрацюючі банківські кредити суб'єктів господарювання, діагностика їх ризиків, управління, розробка рекомендацій із урегулювання проблемної кредитної заборгованості. Проблемні кредити банків України у частині діагностики їх сучасного стану, обґрунтування напрямів зниження і розробки рекомендацій із управління є предметом дослідження Волкової Н. І., Віньгори Д. С. [5], Затворницького К. С. [6]. Погоджуємося з Рибак О. М., Пуськов Д. О. [7], що без ефективної реструктуризації боргів банки стикаються з проблемою зменшення кредитного портфеля, що уповільнює економічне відновлення країни. Увага Іващенко А. Г., Городецької Т. Б., Мелешкевич С. О. [8] сконцентрована на проблемах споживчого кредитування у комерційних банках України та його організаційно-економічному забезпеченні. Ільчук В., Шпомер Т. [9] справедливо наголошують, що вирішення проблем розвитку інституційної складової інфраструктурного забезпечення функціонування кредитного ринку України є запорукою зниження його ризиків.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених вище авторів, слід визнати, що не вирішеним залишається питання фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів в умовах сучасної економіки України на основі комплексного підходу, який

враховує ключові фактори банківського сектора: високу частку проблемних кредитів, необхідність виконання міжнародних зобов'язань, суттєвий вплив воєнних і валютних ризиків, потребу у стабілізації фінансової системи.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розробка рекомендацій зі зниження проблемних кредитів на основі фінансової реструктуризації заборгованості клієнтів банківських установ із урахуванням міжнародних стандартів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемні кредити – це кредити, за якими позичальники не виконують своїх зобов'язань щодо погашення основної суми боргу або відсотків у встановлені строки [10]. Їх накопичення свідчить про погіршення фінансового стану клієнтів, неефективність механізмів ризик-менеджменту банків, макроекономічну нестабільність.

Поняття «проблемні кредити» і «непрацюючі кредити» (*NPL – non-performing loans*) часто використовуються як синоніми, але між ними є суттєва різниця в економічному змісті, рівні ризику та підходах до обліку (табл. 1).

У міжнародній банківській практиці (згідно з рекомендаціями Базельського комітету з банківського нагляду та Європейського центрального банку, Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти») непрацюючими вважаються кредити, які мають прострочення платежів понад 90 днів, або не приносять доходу (банк визнає, що позичальник не зможе погасити борг без реалізації забезпечення). Проблемні кредити можуть бути ще не простроченими, але вже мають ознаки погіршення фінансового стану клієнта. У міжнародній практиці *NPL* – це офіційна категорія кредитів, які

Таблиця 1

Порівняння понять «проблемні кредити» і «непрацюючі кредити»

Ознака	Проблемний кредит	Непрацюючий кредит (NPL)
Дефініція	Це кредити, за якими існує підвищений ризик неповернення або часткового виконання зобов'язань позичальником.	Це кредити, за якими прострочення платежів перевищує 90 днів або є низька ймовірність їх повного погашення, навіть якщо строк прострочення ще не настав.
Стан обслуговування	Платежі здійснюються нерегулярно або з ознаками фінансових труднощів	Платежі прострочені понад 90 днів або борг реструктуризовано без покращення платоспроможності
Рівень ризику	Помірний або високий, але ще є шанс відновити обслуговування	Дуже високий, практично втрачена ймовірність повного повернення
Мета дій банку	Раннє втручання: переговори, реструктуризація, зміна графіка платежів	Формування резервів, продаж боргу, списання або судове стягнення
Бухгалтерський статус	Актив, що приносить дохід (з ризиком)	Актив, який не генерує доходу; банк припиняє нарахування відсотків
Можливість фінансової реструктуризації	Висока – реструктуризація може відновити обслуговування кредиту	Обмежена – реструктуризація можлива лише як санаційний захід

Джерело: побудовано за даними [11, 12]

не генерують прибутку для банку. Причинами виникнення проблемних і непрацюючих кредитів є економічна нестабільність, інфляція, девальвація; зниження платоспроможності позичальників; неефективна оцінка кредитних ризиків банком; воєнні ризики, руйнування бізнесу або активів; недосконалість законодавства у сфері банкрутства та стягнення боргів.

Проблемні та непрацюючі кредити є ключовим індикатором фінансової стабільності банківського сектору. Їх надмірне зростання підриває ліквідність і прибутковість банків; знижує інвестиційну привабливість фінансового ринку; потребує активізації механізмів фінансової реструктуризації, рефінансування та оздоровлення кредитних портфелів.

Таким чином, проблемні кредити є ширшим поняттям, яке охоплює всі позики з підвищеним ризиком неповернення, тоді як непрацюючі кредити (NPL) – це вже конкретна, найбільш ризикова категорія таких позик, що не обслуговуються понад 90 днів і не генерують доходу. Управління цими кредитами, зокрема через механізми фінансової реструктуризації, є одним із головних завдань антикризової політики банківських установ і запорукою стійкості фінансової системи України.

Фінансова реструктуризація заборгованості – це процес перегляду умов кредитних зобов'язань, який передбачає зміну строків, графіків платежів, відсоткових ставок або структури боргу [13]. Її метою є забезпечення відновлення платоспроможності позичальника, мінімізація втрат банку, запобігання перетворенню кредиту на безнадійний. Управління проблемними кредитами через фінансову реструктуризацію є альтернативою процедурі банкрутства та вигідним рішенням для обох сторін – і банку, і клієнта. Фінансова реструктуризація надає змогу зберегти клієнта як партнера банку, сприяє зниженню кредитних ризиків і підвищенню якості активів банків, дозволяє уникнути масових неплатежів і судових процедур, підтримує макроекономічну стабільність і відновлення фінансового ринку.

Основні рекомендації (принципи) Ради з фінансової стабільності (РФС) визначають засади роботи банків державного сектору з непрацюючими кредитами (NPL) [14]. Відповідно до принципу прозорості і підзвітності банки державного сектору мають регулярно звітувати про прогрес у скороченні NPL-портфелів. У процесі реструктуризації кредитів вони мають забезпечити чіткість процедур, документування, щоб захистити інтереси держави як

власника. Системний підхід до реструктуризації передбачає наявність методик, політик для реструктуризації – включно з продажем прав вимоги, конверсією боргу в капітал, позасудовим стягненням. Акцент робиться на те, щоби реструктуризація не була лише косметичною, а реально відновлювала платоспроможність. Відповідно до охорони інтересів держави-власника для банків державного сектору важливо, щоб рішення щодо NPL виходили не лише з інтересів клієнта чи банку, але й держави як власника. Банки мають визначити чіткі умови, коли реструктуризація доцільна, і коли краще переходити до реалізації активів / стягнення. Постановлено стратегічну мету щодо зниження частки непрацюючих кредитів у портфелях державних банків. Для цього можна використовувати всі доступні інструменти: списання, продаж, реструктуризація, забезпечення. Важливо діяти своєчасно – не допускати, щоби кредити переходили в категорію неподаткових або безнадійних без спроб реструктуризації. Рішення мають враховувати макроекономічний контекст, ризики здебільшого державного характеру. Покращення корпоративного управління та контролю ризиків має передбачати посилення ролі незалежних рад управління у державних банках, підвищення якості корпоративного управління, фокусуватися на управлінні кредитними ризиками, оцінці забезпечення, моніторингу портфеля [15].

У межах гармонізації законодавства з ЄС Україна впроваджує Директиву ЄС 2021/2167 [16], ухвалена 24 листопада 2021 року, регулює управління непрацюючими позиками (NPLs) і роботу з борговими агентами. Вона встановлює спільну європейську нормативну базу для кредитних служб та покупців кредитів (зокрема, NPLs). Встановлюючи загальні правила для кредитно-сервісних служб та покупців кредитів, Директива сприяє розвитку вторинних ринків NPLs в Європейському Союзі, одночасно забезпечуючи захист прав позичальників. Ключові положення Директиви ЄС 2021/2167 представлені у табл. 2.

Основна мета Директиви ЄС 2021/2167 – створити стандартизований підхід до управління та врегулювання заборгованості для забезпечення захисту прав кредиторів та боржників, а також підвищення прозорості на ринку кредитів. Вона вносить зміни до раніше чинних директив про споживче кредитування та кредитування нерухомості.

В частині управління непрацюючими кредитами Директива має на меті допомогти кредитним установам зменшити обсяги NPLs на своїх балансах, що зміцнює фінансову стабільність

Ключові положення Директиви ЄС 2021/2167

Положення	Зміст
Внесення змін до інших директив	Вносить корективи до Директиви 2008/48/ЄС (про споживче кредитування) та Директиви 2014/17/ЄС (про кредитування нерухомості).
Запровадження в країнах ЄС	Країни-члени ЄС мали ухвалити відповідні національні закони до грудня 2023 року.
Захист позичальників	Зобов'язує покупців та обслуговувачів кредитів діяти сумлінно, справедливо ставитися до позичальників, поважати їхню конфіденційність, не вдаватися до переслідувань чи надання неправдивої інформації. Права позичальника не мають погіршуватися внаслідок передачі його кредиту.
Захист прав споживачів	Спрямована на захист прав як кредиторів, так і боржників, забезпечуючи, щоб процес стягнення заборгованості був справедливим та прозорим.
Інформування	Встановлює вимоги щодо надання позичальникам чіткої інформації про передачу кредиту, дані нового кредитора та умови погашення заборгованості.
Ліцензування та нагляд	Вимагає від кредитно-сервісних служб отримання авторизації (ліцензії) та підпорядкування нагляду компетентних органів держав-членів, що забезпечує прозорість та надійність діяльності цих суб'єктів.
Регулювання кредитних служб	Встановлює вимоги до компаній, які займаються обслуговуванням кредитів, щоб вони могли ефективно та належним чином керувати кредитами від імені кредиторів.
Створення вторинного ринку	Встановлює єдині рамки для продажу NPLs на вторинному ринку, усуваючи перешкоди для транскордонних операцій.
Управління NPLs	Впроваджує загальні правила та вимоги для компаній, які купують непрацюючі кредити, включаючи інвесторів.

Джерело: побудована за даними [16]

банківського сектору та стимулює подальше кредитування економіки. Україна працює над імплементацією цієї Директиви у своє національне законодавство в рамках курсу на європейську інтеграцію.

Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [17] встановлює правила для банків щодо оцінювання кредитного ризику. У ньому, зокрема, встановлено критерії визнання дефолту, підходи до оцінки забезпечення, способи розрахунку величини кредитного ризику. У 2018 р. до Положення було внесено зміни, які передбачили, серед іншого, заохочення банкам активніше застосовувати реструктуризацію кредитної заборгованості відповідно до Закон України «Про фінансову реструктуризацію». Зокрема, відповідно до змін, банки отримали право не визнавати кредит у дефолті (тобто застосовувати менш жорсткі наслідки) у випадках, коли кредит було реструктуризовано відповідно до Закону «Про фінансову реструктуризацію». Положення містить ознаки дефолту та критерії, які банки мають враховувати за умови зміни умов кредитних договорів, реструктуризації тощо.

У 2025 р. році НБУ відновив (після тимчасових послаблень) норми Положення про реструктуризацію, відповідно до яких реструктуризаційні договори знову враховуються в оцінці дефолту з 1 жовтня 2025 року. Банки мають враховувати, що реструктуризація кредиту

(зміна умов, графіка, термінів) може впливати на класифікацію кредиту як дефолтного, якщо реструктуризація здійснена в межах вимог законодавства і норм Положення № 351. Для кредитних портфелів це означає управління ризиком таким чином, щоби реструктуризація була реалізована до того, як кредит стане непрацюючим (NPL). Для клієнтів це означає, що реструктуризація – не просто «врятування» від дефолту, але й можливість уникнути негативного впливу на банківську оцінку ризику.

Висновки і пропозиції. 1. Проблемні кредити визначено як кредити, за якими позичальники не виконують своїх зобов'язань щодо погашення основної суми боргу або відсотків у встановлені строки, що свідчить про погіршення фінансового стану клієнтів, неефективність механізмів ризик-менеджменту банків, макроекономічну нестабільність. Проведено порівняльну оцінку понять «проблемні кредити» і «непрацюючі кредити» за ознаками дефініції, стану обслуговування, рівнем ризику, метою дій банку, бухгалтерським статусом, можливістю фінансової реструктуризації. Встановлено, що проблемні кредити є ширшим поняттям, яке охоплює всі позик з підвищеним ризиком неповернення, тоді як непрацюючі кредити є найбільш ризикованими, оскільки не генерують доходу.

2. Визначено причини виникнення проблемних і непрацюючих кредитів, їх призначення як індикаторів ефективності кредитної полі-

тики і стану кредитного портфеля банківської установи, а також загальні підходи до управління. Основні причини їх виникнення поділені на об'єктивні (економічна нестабільність, інфляція, девальвація, воєнні ризики, недосконалість законодавства у сфері банкрутства та стягнення боргів) та суб'єктивні (погіршення платоспроможності позичальників, зниження ефективності їх фінансово-господарської діяльності, викривлення даних при поданні кредитної заявки, недосконалі методика оцінки кредитоспроможності позичальника у банківській установі, неефективна оцінка кредитних ризиків банком, руйнування бізнесу (активів), втрата або погіршення стану застави).

3. Встановлено, що проблемні та непрацюючі кредити є ключовими індикаторами фінансової стабільності окремих банківських установ і банківського сектору загалом. Показано, що їх надмірне зростання підриває ліквідність і прибутковість банків; знижує інвестиційну привабливість фінансового ринку; потребує проведення рефінансування та оздоровлення кредитних портфелів. Доведено, що управління проблемними та непрацюючими кредитами, зокрема через механізми фінансової реструктуризації, є одним із головних завдань антикризової політики банківських установ і запорукою стійкості банківської системи України. Запропоновано визнати реструктуризаційну політику банків ключовим елементом антикризового фінансового управління та передумовою сталого розвитку вітчизняного банківського ринку.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення методів врахування процедур фінансової реструктуризації при формуванні резервів на покриття можливих втрат за кредитними операціями.

Література:

1. Варцаба В. І. Проблеми та напрями підвищення якості кредитних портфелів українських банківських установ у реаліях часу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2022. Вип. 1 (59). С. 98–104. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.1\(59\).98-104](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.1(59).98-104)
2. Гаврилко Т. О., Скрипник К. О. Якість банківських продуктів: чинники впливу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 36. С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-36-9>
3. Козлова В. О., Сокольніцький Ю. І., Петух А. С. Непрацюючі банківські кредити суб'єктів господарювання: діагностика проблеми та шляхи її вирішення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. № 2 (91). С. 124–132. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-2-16>
4. Мельник О. О. Управління непрацюючими кредитами банківської системи України як фактор ефективного кредитування економіки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія :*

- Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70), № 3 (2). С. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-47>
5. Волкова Н. І., Віньгора Д. С. Проблемна кредитна заборгованість банків України: сучасний стан та напрями її подолання. *Modern economics*. 2020. № 23. С. 37–43. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-06)
6. Затворницький К. С. Управління проблемними кредитами банківських установ. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 51. С. 181–188. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.51-29>
7. Рибак О. М., Пуськов Д. О. Реструктуризація проблемних кредитів банківських установ в умовах кризових явищ. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3-4. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.3-4.9>
8. Іващенко А. Г., Городецька Т. Б., Мелешкевич С. О. Огляд сучасного стану споживчого кредитування у комерційних банках України та його організаційно-економічне забезпечення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12. С. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.12.5>
9. Ільчук В., Шпомер Т. Проблеми розвитку інституційної складової інфраструктурного забезпечення функціонування кредитного ринку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 3. С. 176–189. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3\(27\)-176-189](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3(27)-176-189)
10. Зверук Л. А., Дідковська Ю. С. Концептуальні основи організації системи ризик-менеджменту в банках. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 238–245. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-238-245>
11. Basel III: international regulatory framework for banks. URL: <https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>
12. International Financial Reporting Standards 9 Financial Instruments. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/>
13. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14.06.2016 № 1414-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19?find=1&text=банк#wl_1
14. Рекомендації (принципи) Ради з фінансової стабільності щодо роботи банківських установ державного сектору із непрацюючими кредитами (NPLs). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/pryntsypy_restrukturyzatsiyi.pdf
15. Яремко І. Й., Заворітний М. В. Кредитний моніторинг в комерційних банках як спосіб попередження виникнення проблемної заборгованості. *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92). С. 345–349. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-73>
16. Directive (EU) 2021/2167 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 on credit servicers and credit purchasers and amending Directives 2008/48/EC and 2014/17/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2021/2167/oj/eng>
17. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова НБУ від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

References:

1. Vartsaba V. I. (2022) Problemy ta napriamy pidvyshchennia yakosti kredytnykh portfeliv ukraïnskykh bankivskykh ustanov u realiakh chasu [Problems and directions of improving the quality of loan portfolios of Ukrainian banking institutions in the realities of the time]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, no. 1 (59), pp. 98–104. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.1\(59\).98-104](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.1(59).98-104)
2. Havrylko T. O., Skrypyuk K. O. (2021) Yakist bankivskykh produktiv: chynnyky vplyvu [Quality of banking products: influencing factors]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 36, pp. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-36-9>

3. Kozlova V. O., Sokolnytskyi Yu. I., Pietukh A. S. (2023) Nepratsuiuchi bankivski kredyty subiektiv hospodariuvannia: diahnostyka problemy ta shliakhy yii vyrishennia [Non-performing bank loans of business entities: diagnostics of the problem and ways to solve it]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 2 (91), pp. 124–132. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-2-16>
4. Melnyk O. O. (2020) Upravlinnia nepratsuiuchymy kredytamy bankivskoi systemy Ukrainy yak faktor efektyvnoho kredytuвання ekonomiky [Management of non-performing loans in the banking system of Ukraine as a factor in effective lending to the economy]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Ekonomika i upravlinnia*, Vol. 31 (70), no. 3 (2), pp. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-47>
5. Volkova N. I., Vinhora D. S. (2020) Problemna kredytna zaborhovanist bankiv Ukrainy: suchasnyi stan ta napriamy yii podolannia [Problematic credit debt of Ukrainian banks: current status and directions for overcoming it]. *Modern economics*, no. 23, pp. 37–43. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-06)
6. Zatornytskyi K. S. (2020) Upravlinnia problemnymy kredytamy bankivskykh ustanov [Management of problem loans of banking institutions]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 51, pp. 181–188. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.51-29>
7. Rybak O. M., Puskov D. O. (2020) Restrukturyzatsiia problemnykh kredytiv bankivskykh ustanov v umovakh kryzovykh yavyshech [Restructuring of problem loans of banking institutions in times of crisis]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3-4, pp. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.3-4.9>
8. Ivashchenko A. H., Horodetska T. B., Meleshkevych S. O. (2021) Ohliad suchasnogo stanu spozhyvchoho kredytuвання u komertsiiynykh bankakh Ukrainy ta yoho orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia [Overview of the current state of consumer lending in commercial banks of Ukraine and its organizational and economic support]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 12, pp. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.12.5>
9. Ilchuk V., Shpomer T. (2021) Problemy rozvytku instytutsiinoi skladovoi infrastruktturnoho zabezpechennia funktsionuvannia kredytnoho rynku Ukrainy [Problems of development of the institutional component of infrastructure support for the functioning of the credit market of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 3, pp. 176–189. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3\(27\)-176-189](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3(27)-176-189)
10. Zveruk L. A., Didkovska Yu. S. (2020) Kontseptualni osnovy orhanizatsii systemy ryzyk-menedzhmentu v bankakh [Conceptual foundations of the organization of the risk management system in banks]. *Biznes Inform*, no. 9, pp. 238–245. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-238-245>
11. Basel III: international regulatory framework for banks. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>
12. International Financial Reporting Standards 9 Financial Instruments. Available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/>
13. Pro finansovu restrukturyzatsiiu: Zakon Ukrainy vid 14.06.2016 № 1414-VIII [About financial restructuring: Law of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19?find=1&text=банк#w1_1
14. Rekomendatsii (pryntsyipy) Rady z finansovoi stabilnosti shchodo roboty bankivskykh ustanov derzhavnoho sektoru iz nepratsuiuchymy kredytamy (NPLs) [Recommendations (Principles) of the Financial Stability Board on the work of public sector banking institutions with non-performing loans (NPLs)]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/pryntsyipy_restrukturyzatsiyyi.pdf
15. Iaremko I. Y., Zavoritnii M. V. (2021) Kredytnyi monitorynh v komertsiiynykh bankakh yak sposib poperedzhennia vynykennia problemnoi zaborhovanosti [Credit monitoring in commercial banks as a way to prevent the emergence of problem debt]. *Molodyi vchenyi*, no. 4 (92), pp. 345–349. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-73>
16. Directive (EU) 2021/2167 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 on credit servicers and credit purchasers and amending Directives 2008/48/EC and 2014/17/EU. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2021/2167/oj/eng>
17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy: Postanova NBU vid 30.06.2016 № 351 [On approval of the Regulation on determining by Ukrainian banks the amount of credit risk for active banking operations: NBU Resolution]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

Summary. Problem loans are defined as loans for which borrowers fail to meet their obligations to repay the principal or interest on time. Their dynamics indicate a deterioration in the financial condition of clients, ineffectiveness of banks' risk management mechanisms, and macroeconomic instability. A comparative assessment of the concepts of “problem loans” and “non-performing loans” was carried out based on the definition, service status, risk level, purpose of the bank's actions, accounting status, and the possibility of financial restructuring. It has been established that problem loans are a broader concept that encompasses all loans with an increased risk of non-repayment, while non-performing loans are the riskiest because they do not generate income. The causes of the emergence of problem and non-performing loans, their purpose as indicators of the effectiveness of credit policy and the state of the credit portfolio of a banking institution, as well as general approaches to management, are identified. The main reasons for their occurrence are divided into objective (economic instability, inflation, devaluation, war risks, imperfection of legislation in the field of bankruptcy and debt collection) and subjective (deterioration of borrowers' solvency, reduction in the efficiency of their financial and economic activities, distortion of data when submitting a loan application, imperfect methodology for assessing the borrower's creditworthiness in a banking institution, ineffective assessment of credit risks by the bank. destruction of business (assets), loss or deterioration of collateral). It has been established that problem and non-performing loans are key indicators of the financial stability of individual banking institutions and the banking sector. It is shown that their excessive growth undermines the liquidity and profitability of banks; reduces the investment attractiveness of the financial market; requires refinancing and rehabilitation of loan portfolios. It has been proven that the management of problem and non-performing loans, through financial restructuring mechanisms, is one of the main tasks of the anti-crisis policy of banking institutions and the key to the stability of the banking system of Ukraine.

Keywords: problem loans, system, financial restructuring, debt, clients, banking institutions.

Стаття надійшла: 11.10.2025

Стаття прийнята: 24.10.2025

Стаття опублікована: 05.11.2025